

(א) מ"ק ו. כלאים פ"ג מ"א, (ב) נ"ב"ק ט"ז, (ג) נ"ב ת"א כ"ב ט"ז, (ד) ר"מ, (ה) ג' לנ"ג ר"מ, (ו) נ"ב"ק ל"א. ו"ע"ש דרכה נפוסה הוא דקאמר השורף שטרו של חזירו פטור דאמר ליה ייבא קלאי מיין, (ז) נבדלתי להיול רפיח דכלאי כלאי זרעיס וכו' ומתירין באבליה וכו"ש בהנ"ל.

גליון הש"ס

רשב"ם ד"ה גותן בו' דהא פסקינן הלכתא בב"ק. קשה לי הא מלא דשמעתא הוא רבה והוא טורח בב"ק דהשורף שטרומו של חזירו פטור. ומה"ע הור"ח תוס' באתמ לתלך ולימא לקושית במשע שכתב נוסח ור' יוסי:

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה גותן וכו' אלף לגזולן ליפטר: (ב) בא"ד שטרומו של חזירו פטור ליה רבה התם דהתם ייבא בעלמא: (ג) ד"ה ט"ה וכו' משמע שכבר נוסח ור' יוסי:

מוסף רש"י

גותן לו דמי חטין. שאין דרך לטרוח והן ממניין חטין. ורובע. רובע ק"ה. שיש בה רובע. רובע ק"ה. אחד מ"ד מפאה. ימעט. שאם ירד רובע וימעט ויעקרו (תוס' ז).

מוסף תוספות

א. חייב האי שרפוי לשלם לגזולן דמיהם דבר הגורם למפון הוא שאם היה בעין היה מחזירין גזולן לבעליו ופטור. ושי"ב ב"ק ט"ז. ועפרה נמכר בטמון כגון עפרות זהב הוא. רע"ב א. כיון דארוחיהו בחי אין בוריעתם משום כלאיים דלא חשיב אלא כמין במינה. רע"ב א. יעט וכו'. דכתיב (דברים כ) פן תקדש המלאה הורע אשר תורע ותבואת הכרם. רע"ב א. ה. כלומר ההרכבת כלאים היבא ממנו מותר. רע"ב א. ו. ומיהו דאי אפי' קודם זריעה איש ש בו רובע ורע ממין אחר ימעט דכלאי ורעיס אחר יעקרו יקומן אסור. ר"ן א. אבל לענין כלאיים וכו' כיון שיעט מרובע שרי דשבו אין שם כלאים. רע"ב ו. ח. [ד] כשני מינים דמי. ט.

המוכר פירות פרק ששי בבא בתרא

גותן לו דמי חטין. שהרי הפחיתו צמדה דליהו הוה מוצין ליה עם חטין דעפרורית מקבל לוקח אבל לחזר ולעבר אינו יכול להשתא עושה עולה צידים וכתיב (ויקרא יט) לא תעשו עול וגם לוקח לא מחיל אלא מה שנתערב מעלמו עם התבואה צ"כ של מוכר וכשזכור החרור ומשליך חוץ היזק צידים הוא שאותן צרורות היו לו שוין כמו חטין וכו' ולא חשיב ליה היזק גמור דמ"מ הן גופן אינן שוין כלום ליחייב מיהא משום דינא דגרמי בגוון השורף שטרותיו של חזירו והמקדש צכרס והזרוע כלאים צמדה חזירו דכההיא שעתא קגזיל ליה מנד ממונו אע"פ שאינו ניכר * דהא פסקינן הלכתא צ"ק (דף ק). [כר"מ דלאין דינא דגרמי ואמרינן נמי התם הוה עובדא וכפייה רפרס לרצ אשי ואגבייה כי כשורא לללמי [שם טז]: וגרמא פטורין דקיי"ל^א דפטור היינו בגוון שולח את הצערה ציד חרש שוטה וקטן שהיזק ניכר אבל אינו עושה אותו צידים אלא גורם עכשיו שיבא היזק ממילא לאחר זמן אבל דינא דגרמי צידים הוא מניק אלא שאין ההיזק ניכר]: ומשני קטנייה מקבל עליו רובע. דחתי רצ קטניא אבל עפרורית פחות מרובע משהו הוא דמקבל אבל בקטנית לא מקבל: חטין מקבל עליו כ'.

גותן לו דמי חטין קטנית רובע עפרורית פחות מרובע ועפרורית רובע לא והא תניא "המוכר פירות לחברו חטין מקבל עליו רובע קטנית לסאה שעורים מקבל עליו רובע נישובת לסאה עדשים מקבל עליו רובע עפרורית לסאה מאי לאו הוא הדין לחטים ולשעורין שאני עדשים דמיעקר עקרי להו אלא טעמא דעדשים דמיעקר עקרי להו אבל חטי ושערי לא תפשוט מינה חטי ושערי דעפרורית לא מקבל לעולם חטי ושערי מקבל עפרורית עדשים איצטריכא ליה דסלקא דעתך אמינא כיון דמיעקר עקרי להו יותר מרובע נמי לקבל קא משמע לן אמר רב הונא יאם בא לנפות מנפה את כולו אמרי לה דינא ואמרי לה קנסא אמרי לה דינא מאן דיהיב זוזי אפריי שפירי יהיב ורובע לא טרח איניש יותר מרובע טרח איניש וכיון דטרח טרח בכוליה ואמרי לה קנסא רובע שכיח יותר לא שכיח ואיהו הוא דעריב וכיון דעריב קנסוהו רבנן בכוליה (סימן כל תרי שטרי דראבין בר רב נחמן אונאה וקבלנותא) מיתבי^ב כל סאה שיש בה רובע מביין אחר ימעט סברוה דרובע דכלאים ביותר מרובע דהכא וקא תני ימעט לא רובע דכלאים כי רובע דהכא דמי אי הכי אמאי ימעט משום חומרא דכלאים אי הכי אימא

קולרין הלכך שכיח זהו עפרורית טפי: אלא טעמא כו'. כלומר כיון דלמנת דמיעקר עקרי להו והלכך שכיח זהו עפרורית טופא א"כ דוקא נקט בעדשים רובע עפרורית משום דשכיח זהו אבל חטי ושערי אין לומר רובע עפרורית דהא לא שכיח כ"כ תפשוט מיהא סיוע לדבריך שיתת מתוך עפרורית פחות מרובע דאם איתא ד"ה לחטי ושערי ליתני רובע עפרורית בחטין ואנא אמינא כ"ש בעדשים:

לעולם. אימא לך חטי ושערי מקבל רובע עפרורית ודקשיא לך ליתנייה גבי חטין וכו"ש עדשים בעדשים איצטריכא ליה כו': אמר רב הונא אס צא. לוקח להקפיד צנופת דנראה צעניו שיש צו טנופת יותר מרובע וצא לוקח לנפותו לדעת אס יש שם יותר מרובע ונמלא צו יותר: מנפה אס כולן. ויחזיר לו המוכר חטין כנגדן או מעות ולא יאמר רובע כבר מחלת והמומר אשלים לך: אפירי שפירי יבי. דלא מחיל טנופת כלל אלא מפני שטורח הוא לנפותו בשביל דבר מועט והלכך כי ליכא אלא רובע לא טרח לוקח לנפותו דכי אמר ליה מוכר ללוקח אני אומר שפירות יפין הן ואם תאמר אינן יפין או טרח ונפה אותם או אייתי ראיה כמה יש טנופת ואשלים לך ובשביל רובע לא טרח לראי שכתו בהפסד טרחו אבל כי איכא יותר מרובע טרח לוקח לנפותו וכיון דהתחיל לטרוח טורח ומנפה את כולו דדבר קל הוא לגמור היפוי מאחר שהתחיל והלכך לא מחיל ומיהו היכא דליכא אלא רובע אס צא לנפותו הרי צטלה דעתו ופטור מוכר: ואמרי לה קנסא. דמן הדין אפי' טפי מרובע מחיל איניש ואפירי דלאו שפירי מכל וכל יהיב לוקח זוזי שיועד הוא דדרך תבואה להיות זה טנופת ומחיל הלכך רובע לא קניס דהא שכיח וליכא למימר דערוצי עריב צידים אבל יתר מרובע לא שכיח בתבואה ואיכא למימר דליהו המוכר הוא דעריב צידים וכיון דעריב קנסוהו רבנן בצוליה דליכא למימר כוליה עירב. ונפקא מינה דאי ידעינן ציה דלא עריב אפי' טפי מרובע הוה מחילה וקנה לוקח והיינו דליכא צין דינא לקנסא: מושיב. אלישנא קמא דאמרי ליה דינא קפריך ולא לקנסא: כל סאה. תבואה שיש בה רובע הקב ממין אחר ימעט דלא ליהו רובע ואח"כ יזרענו וכן פ"י רבינו חננאל. א"נ זרעו אלא שלא נשרשו עדיין ימעט אבל אס נשרשו אין להם עוד תקנה שכבר נאסרו בהשרשה דנפקא לן בפסחים דפרק כל שעה (דף כה.) מהמלאה [דגיס כג] והזרע זרוע מעיקרו בהשרשה ובפסחים^ג נמי תניא לה צהדיא התבואה משתשריש: סברוה דרובע דנלאים. האוסר התבואה משום כלאים חשוב הוא מן התורה ולא צטיל כי היכי דחשיב יותר מרובע טנופת לגבי מכירה דלא צטיל והוא הדין דפחות מרובע דכלאים צטל כרובע דטנופת: וקסני ימעט. ויעמידנו על שיעור הצטל דהיינו פחות מרובע. ואע"ג דאיסור כלאים חמור הוא שאין צ"ד יכולין להפקיע איסור אפי' לא מחמירין ציה למימר דכיון דטרח לטרוח בצוליה לנפותו כולו כ"ש גבי מכירה דקיל שהרי צ"ד יכולין להפקיר ממון של זה לחזירו דהוה להו למימר ימעט ויעמידנו על שיעור הצטל דהיינו רובע ואע"ג דאפירי שפירי יהיב איניש זוזי ובטפי מרובע עבד טרח בצוליה ולא מחיל אפי' כיון דרובע מחיל איניש בטפי מרובע נמי יעמידנו על רובע ולא ינפה את כולו וקשיא לרצ הונא דאמר מנפה את כולו. ומיהו הוה מצי לתרוצי דלא דמי טעם דטנופת לטעם דכלאים כל כך דהתם במחילה תליא מילתא דרובע מחיל איניש משום טרחא אבל יותר מרובע לא מחיל איניש אפי' פחות מרובע שצו דנקל לו לטרוח בצולו מאחר שמתחיל אלא דעדיפא מינה קמתרין ליה: כרובע דהכא דמי. דשניהן צטלין מן הדין והלכך די צמיעוט דהא אפי' מיעוט לא הוה כריך דהא צטיל אלא חומרא בעלמא הוא דמפרש ואזיל אבל יותר מרובע דכלאים אימא לך שאם צא למעט ממעט את כולו: אי הכי. דמשום חומרא דכלאים ממעט ולא מן הדין:

צ"ד.

גותן לו דמי חטין. פי ריב"ס דהיינו כר"ש דאמר (ב"ק נח): דבר הגורם לממון ממון דמי דמחייב בגול חמץ ועבר עליו הפסח (ו) וצא אחר ושרפין^א ולר"י נראה דאמי אפי' כרצנן דהתם ודאי לאו כממון דמי שאינו שוה לשום אדם כלום אלא (ב) לגזילה ליפטר צו אבל הכא הוה כאליו גול חטין עלמנן שהוה מוכר צרורות לכל אדם כמו חטין^ב ולא דמי לשורף שטרותיו של חזירו (ג) דהתם^א ייבא בעלמא הוא דקלא ליה ולא את המזב:

סאה שיש בה רובע ימעט. פי ר"ש ימעט ואח"כ יזרענו^ג א"נ אס זרעו ולא נשרשו עדיין ימעט אבל אס נשרשו אין להם תקנה שכבר נשרשו ולאסרו בהשרשה ואין נראה דלשון ימעט משמע שכבר נראה להו עם השורשין מן האדמה ומייתי בהו עפרא. אבל חטי ושערי ושאר פירי חצוצי להו מותרו לא מוחיזי כמקיים כלאים ועוד דצפרק קמא דמ"ק (דף ו. וס) מיימי לה צהדיא על זרעיס המחזירים אלא דנראה דמיירי הכא צמחזירים לקרקע ומה שפירש דאם נשרשו אין להם תקנה אגב חורפיה לא עיין דלא אמר הכי פרק כל שעה (פסחים דף כה.) אלא גבי כלאי הכרס^ד אבל כלאי זרעיס מותרין לא בצלילה ובהנאה^ה דמשמע פרק כל השצר (מולין דף קטו) דפרין אלא מעמה כלאי זרעיס ליתסרו דהא כל שמיצמתי לך הוא ומשני מה צהמתך היואל ממנה מותר^ו אף שך כן^ז ואלישנא דקנסא פריך דקמני ימעט ולא קנסין פחות מרובע אטו רובע אבל אלישנא דדינא לא מצי פריך דלא דמי דהתם משום דטפי מרובע לא מחיל כו'^ח דפירש ר"ש גופיה דה"מ לשנויי הכי ומיהו יש ליישב דפרין נמי אלישנא דדינא שפיר דכל שדרך צני אדם להסיר כלאים הוה אס לא הסיס ולכן הואיל ודרך צני אדם כשצאין לנפות מנפין הכל בצללים נמי ליהו כלאים^י עד שסיק הכל מכל מקום ללישנא דקנסא מיושב טפי והוה מצי לשנויי דסבר כר' יוסי דאמר יצור אלא רואה להעמיד כדברי הכל:

ליישב דפרין נמי אלישנא דדינא שפיר דכל שדרך צני אדם להסיר כלאים הוה אס לא הסיס ולכן הואיל ודרך צני אדם כשצאין לנפות מנפין הכל בצללים נמי ליהו כלאים^י עד שסיק הכל מכל מקום ללישנא דקנסא מיושב טפי והוה מצי לשנויי דסבר כר' יוסי דאמר יצור אלא רואה להעמיד כדברי הכל:

עין משפט ור מצה

ז א ב מיי פ"ח מהל' מטירה הל' יא סמנ לאון קע טושי"ע ח"מ סימן קטט טע"א: ח ג מיי פ"ג מהל' כלאים הל' א סמנ לאון רפ טושי"ע י"ד ס' ר' סוף ה':

רבינו גרשום

ועפרורית רובע לא מקבל והתניא וכו' רובע נישובת. היינו אבק קש שנישוב: עדשים מקבל עליו רובע עפרורית. אלמא דעפרורית מקבל רובע וקשיא. ומשני לעולם בשאר פירות פחות מרובע מקבל רובע לא מקבל ושאני עדשים דקתני דרובע מקבל משום דמיעקר עקרי להו עם השורשין מן האדמה ומייתי בהו עפרא. אבל חטי ושערי ושאר פירי חצוצי להו מותרו לא מוחיזי עפרא מייחזד ולא מייחזי עפרא בהריה פחות מרובע מקבל רובע לא מקבל. השתא דוק מינה טעם דעדשים רובע מקבל משום דמיעקר עקרי להו אבל חטי ושערי לא מקבלי רובע. דעפרורית לפשוט מינה דעפרורית דחטי ושערי רובע לא מקבל אבל פחות מרובע מקבל. והכי נמי אמר רב קטינא דפחות מרובע מקבל. והאי מילתא בניחותא גרסי לה. ומקשי' לא לעולם מהא דתפשוט דחטין ושורשין רובע משם מקבל עפרורית ועדשים אצטריכא ליה למתני דס"ה א וכו' קמ"ל דאפי' הכי לא מקבל אלא רובע ותו לא והוא הדין נמי לגבי חטי ושערי. וקשי' לרב קטינא: אמר רב הונא להיכא דאיכא יותר מרובע טנופת ובא לוקח לנפות כלומר לנקות מנפה את כולו. אפי' פחות מרובע: אמרי לה דינא. דמאן דיהיב זוזי אפירי שפירי קא יהיב. ואפילו הכי אי את בה רובע טנופת לא טרח לנפות אלא שכיח ודאזיל דאמרי יותר מרובע איהו הוא המוכר יעריב בהו צידים משום שמוס אונאה וכיון דעריב קנסוהו רבנן בכוליה ומנפה להו: מיתבי סאה שיש בה רובע ממין אחר שיש בה רובע ממין אחר דאמרי דיותר מרובע גבי מקח וממכר חשיב גבי כלאים נמי. וקתני ימעט עד דליתא רובע. ולא מכל וכל ימעט. הכא נמי להיכא דאיכא יותר מרובע ימעט הטנופת היותר עד רובע. וקשי' לרב הונא דאמר הבא לנפות מנפה את כולו לא רובע דכלאים לא הוה קתני ימעט. ליהו פחות מרובע ולא יצטרך למעט: משום דחומרא דכלאים שאני דאיסור הנאה:

